

1. *Gond nélkül élünk.* A közismert Mátyás-mese, mely a nemzetközi népmese-katalógusba AaTh 922 típusszámon a novellamesék közé nyert besorolást, mindössze 26 változatban szerepel a Magyar Népmesekatalógusban, nyilván a lehetséges nyomtatott források feltűnően nagy száma miatt. (Az általunk ismert változatok közül 6 ilyennek tekinthető.) A rövid tréfás mese a Székelyföldön és a bukovinai székelyek között is kedvelt. Nagy népkönyv-műveltségük következtében az olvasmányaikból és a szóbeliségből származó változatok szétválaszthatatlanul keverednek, s ahány mesemondó, annyiféleképpen mond-

ja el: Gáspár S. Antal, Fábián Ágostonné (154. mese) és Farkas Lajos változata például csak néhány alapvonásában egyezik meg egymással. Egy-egy ilyen nagyszabású gyűjtés során válik csak nyilvánvalóvá, hogy egy nem túlságosan nagy létszámú néprajzi csoportnál is, mint amilyenek a bukovinai székelyek, egy-egy mese hányféle formában él.

2. *Koroj.* Farkas Lajos három rablótörténetet mond el a bukovinai székelyek között jól ismert Rózsa Sándor-szerű betyárról, aki román ember volt, s a két háború közötti törvénytelenégeket igyekezett Észak-Moldovában jóvátenni: a gazdagoktól elvett pénzt a szegényeknek adta, s megbüntette a szegény népet zsaroló papot, adószedőt. Nemcsak ismert betyármondák fűződnek a személyéhez, hanem krimi-epizódok is: autón jár, lábnyomással változtatja a rendszám táblát, sebesült katonatisztnek öltözve fosztja ki a bankigazgatót stb. Érdekes módon a dunántúli letelepedés után történt „rendőrségi esetekről” nem meséltek Sebestyén Ádámnak, pedig Kakasdon is történt postarablás, gyűjtogatás stb.

3. *Tejleán s vajleán s a hájleán.* Ijesztő mese minden kétséget kizáróan a szájhagyományból. A nemzetközi népmese-katalógus — kizárólag magyar változatok alapján — részben a tündérmesék, részben a csalimesék közé sorolta be ezt a mese-féleséget. Mesénk a tündérmesék s azon belül is a hiedelem-mesék közé tartozik inkább, szoros változat nélkül, ezért az MNK 336B* típusszámot és a „Tejleány, Vajleány, Hájleány” típuscímet kapta. 13 távolabbi változatát ismerjük. Hasonló nevű hősökkel (hősnőkkel) a csalimesék között is számontartunk egy altípust (MNK 2205A*), ebben azonban az egyik hallgató megszégyenítése, nem pedig a hallgatók megijesztése a cél.

4. *A leánlopás.* Egy leánylopással kapcsolatos emléket meséli el a mesemondó, s rámutat, mi a különbség aközött, ha a leányt akarata ellenére vagy a beleegyezésével, de szülei, elsősorban anyja akarata ellenére lopják el. Farkas Lajos itt egy a leány akarata ellenére történt, szerencsésen végződött leánylopást mond el. Egy balul sikerült leánylopással kapcsolatos rátótiadát elmesélt Györfi Rudolf is.

5. *A három fiatal doktor.* Tündérmeseként számontartott rövid, tréfás mese, típusszáma AaTh 660. Berze Nagy 5, a készülő Magyar Népmese-katalógus további 2 magyar változatát tartja nyilván. Ebből a 7 változathoz is nyilvánvaló, hogy a mese a magyar szóbeliségben kétféle formában él. Az egyik mesénk — ennek mindössze 3 változatát ismerjük —, a másik a Berze Nagynál felsorolt 1—4. változat, mikor különböző tündérmesékben felbukkan a szerecsere motívuma. A nemzetközi népmesekatalógus tanúsága szerint a mese elsősorban Európa északi felében ismert, spanyol, portugál és olasz változatokat nem említ. igaz. magyart sem. Hozzánk feltehetően irodalmi úton jutott el